

Vrienden van het AIRBORNE MUSEUM

Utrechtseweg 232
6862 AZ Oosterbeek
Tel. museum 085-337710
Tel. penningm. 085-333406

NIEUWSBRIEF No. 54, mei 1994

Redactie:
Drs. R.P.G.A. Voskuil
C. van Roekel
G.H. Maassen jr. (085-340142)

Van de redactie

In de nieuwsmedia in binnen- en buitenland wordt al regelmatig bericht over de komende herdenkingen. Na de grote herdenkingen van D-Day in Normandië rond 6 juni, zal de aandacht zich concentreren op Operatie Market Garden.

Duizenden veteranen en hun familieleden zullen in september naar Nederland komen. Maar niet alleen op de dagen rond de 17e van die maand zal men worden herinnerd aan de Slag om Arnhem.

Ook in de weken daarvoor en daarna zal door middel van o.a. exposities, lezingen en het uitkomen van nieuwe boeken de periode van september 1944 tot leven worden gebracht. In het volgende nummer van de Nieuwsbrief zullen we melding maken van zoveel mogelijk nieuws dat verband houdt met de 50e herdenking van de Slag om Arnhem. Het augustusnummer zal daarvoor worden uitgebreid met een aantal extra pagina's.

Renkums burgemeester Verlinden en wijnimporteur Brünning heffen het glas bij de presentatie van de 'Airborne wijn' op 17 maart 1994.

(Foto: B. de Reus)

Wandel-excursie op zaterdag 18 juni a.s.

De excursie van de Vereniging Vrienden van het Airborne Museum zal dit jaar voor een belangrijk deel worden gewijd aan de rol die het 1st Airlanding Light Regiment - Royal Artillery speelde nadat haar drie 'batteries' posities hadden ingenomen rond de Oude Kerk in Oosterbeek-Laag.

Daarnaast wordt aandacht besteed aan de gevechten op de Paasberg.

Het programma van deze wandel-excursie, die wordt gehouden op zaterdag 18 juni a.s., ziet er als volgt uit: 10.30 - 11.30 uur: Ontvangst met koffie in het Airborne

Museum, bezichtiging van het nieuwe diorama van de 75mm Pack houwtiser in de kelder van het museum, en indeling van de deelnemers in groepen. Vanaf 11.30 uur: Vertrek van de groepen voor een wandeling naar het Benedendorp via de Paasberg.

Op de Paasberg zal de heer J. Kardol uitleg geven over de strijd in dit gedeelte van Oosterbeek, waarbij de nadruk zal liggen op de rol van de 21st Independent Parachute Company.

Vanaf 12.30 uur:
LUNCH in de Concertzaal in het Benedendorp.

13.30 uur:
Korte lezing over de artillerie bij Arnhem door de heer W. Boersma.

Vanaf 14.00 uur:
Vertrek van de groepen voor een wandeling naar de voormalige posities van Nos. 1, 2, en 3 'battery' in de omgeving van de Oude Kerk. Op deze posities zal uitleg worden gegeven door de gidsen Chr. van Roekel, H. Duinhoven en R. Voskuil.

Vanaf ca. 16.00 uur:
Groepen wandelen terug naar het Airborne Museum.

Ca. 16.30 uur: Einde excursie.

De totale lengte van de route bedraagt ca. 3,5 km. Ook bij regenachtig weer zal de tocht doorgang vinden, dus goede regenkleding wordt aangeraden.

De leiding van de excursie is in handen van Chris van Roekel. U kunt zich opgeven door overschrijving van f 27,50 op girorekening 4403641 t.n.v. de Vereniging Vrienden van het Airborne Museum in Oosterbeek, onder vermelding van 'excursie'. Voor dit bedrag ontvangt u de koffie bij ontvangst, de lunch in de Concertzaal en de excursiegids.

Het maximale aantal deelnemers bedraagt ca. 100. Aanmeldingen worden behandeld in volgorde van binnenkomst. De sluitingsdatum voor de inschrijving is 4 juni.

'Airborne wijn' verkrijgbaar

Ter gelegenheid van de 50e herdenking van de Slag om Arnhem heeft de wijnimporteur Brünning uit Bommel een speciale 'Airborne wijn' op de markt gebracht.

Een deel van de winst die wordt gemaakt bij de verkoop van deze wijn is bestemd voor het Airborne Museum. Bij de presentatie van de wijn op 17 maart j.l. heeft de heer Brünning de eerste duizend gulden voor de renovatie van het museum overgedragen. De wijn is verkrijgbaar bij de slijters in Arnhem, Oosterbeek en Ede en in het Airborne Museum. De prijs per fles is f 8,95.

Onderdak voor veteranen gezocht

Zoals bekend, wordt in september a.s. een record aantal veteranen verwacht die de 50e herdenking van de Slag om Arnhem willen bijwonen. De stichting 'Lest We Forget', die zorg draagt voor de opvang van de pelgrims, schat hun aantal op minstens drieduizend. Veel mensen hebben inmiddels onderdak aangeboden, maar er zijn toch nog heel veel logeeraadressen nodig.

Mocht u in september a.s. veteranen en hun familieleden onderdak willen bieden, bel dan even 08380-19239 of 085-437938.

Tentoonstelling september 1944

Van donderdag 8 september tot en met donderdag 27 oktober 1994 wordt in het gemeentehuis van Renkum te Oosterbeek een tentoonstelling gehouden met betrekking tot de Slag om Arnhem. In samenwerking met het Gemeentearchief Arnhem en het Airborne Museum 'Hartenstein' zal het Gemeentearchief Renkum een expositie samenstellen van foto's die in september 1944 door burgers zijn gemaakt.

De samenstellers zoeken voor deze tentoonstelling afbeeldingen die niet per sé in Arnhem, Oosterbeek of Driel moeten zijn gemaakt, maar die in ieder geval wel een relatie hebben met de slag.

Het kunnen foto's zijn van Duitsers op weg naar het gevechtsgebied, van gewonden op transport naar ziekenhuizen, van ondergedoken of krijgsgevangenen soldaten van het luchtlandingsleger of van overvliegende transporttoestellen of jachtvliegtuigen. Omdat nog regelmatig blijkt dat onbekend fotomateriaal ergens op zolder, in een lade of een portefeuille wordt bewaard, doen de samenstellers een beroep op de lezers van dit blad.

Als u meent op de een of andere manier te kunnen helpen door tijdelijk materiaal uit te lenen of een relevante tip te geven, aarzel dan niet contact op te nemen met het Gemeentearchief Renkum (Geert Maassen), Postbus 9100, 6860 HA Oosterbeek, telefoon 085-348303 (overdag) of 085-340142 ('s avonds).

'Urquhart of Arnhem'

Kort geleden verscheen de biografie 'Urquhart of Arnhem, The Life of Major-General R.E. Urquhart C.B. D.S.O.' door John Baynes.

Generaal Urquharts naam is het meest bekend geworden door zijn rol in de Slag om Arnhem. Van de 22 hoofdstukken in Baynes' boek handelen er dan ook zeven over september 1944. Maar ook de andere perioden van zijn leven leveren historisch interessante chapters op. Urquhart besteedde 34 van zijn levensjaren in het leger. Hij begon zijn militaire carrière als jong officier in de 'Highland Light Infantry', en vervolgens diende hij in 1938 en 1939 in India. Gedurende de Tweede Wereldoorlog was hij, voordat hij werd benoemd tot commandant van de 1st British Airborne Division, o.a. stafofficier bij de beroemde 51st Highland Division vanaf de Slag om El Alamein tot het einde van de strijd in de woestijn in Noord-Afrika. Hierna commandeerde hij een brigade in Sicilië en Italië.

In het begin van de vijftiger jaren speelde hij een belangrijke rol in de strijd tegen de communistische terroristen in het toenmalige Brits Maleisië.

Zijn laatste functie was die van commandant van de Britse troepen in Oostenrijk. In 1955 verliet hij de militaire dienst om tot 1969 een hoge post te bekleden in de Britse staalindustrie. Urquhart overleed op 13 december 1988.

Het Engelstalige boek, dat 272 bladzijden telt, wordt uitgegeven door Brassey's (Londen - New York, ISBN 0-008-041318-8, hardcover). Vanwege de zeer hoge verpakkings- en portokosten verkoopt het Airborne Museum deze uitgave niet. Wie het boek wil bestellen, kan dit doen via de reguliere boekhandel. Boekhandel H. de Weerd (Middellaan 34, 7314 GC Apeldoorn, tel.055-552181) kan het boek leveren voor f 81,50 (inclusief f 6,50 porto).

Onbekende soldaat geïdentificeerd

De heer A.J. Gieling uit Oosterbeek kreeg vlak na de Slag om Arnhem van de Duitsers de opdracht om samen met andere burgers gesneuvelde Britse soldaten te begraven bij de spoorlijn Utrecht-Arnhem, ten noorden van Station Oosterbeek-Hoog. Onder de gesneuvelden bevond zich een officier. Alle persoonlijke bezittingen moesten aan de SS-ers worden overhandigd, maar de heer Gieling zag kans een gouden broche met diamantjes, het 'Pay Book' en een foto, die hij aantrof op het lichaam van de officier, te verbergen. Uiteindelijk overleefde alleen de sierspeld de Tweede Wereldoorlog, en de heer Gieling schonk deze later aan het Airborne Museum.

Uit het desbetreffende massagraf bij de Dreijensweg konden na de bevrijding twee soldaten en een luitenant van het Parachute Regiment niet worden geïdentificeerd. Zij werden op het Airborne Kerkhof begraven in Plot 6, rij B, onder de zerken 18, 19 en 20.

*Wie weet waar in Oosterbeek deze foto, op 19 september 1944, is gemaakt? Let vooral op de gevel van het huis links op de achtergrond, en op het schuurtje/tuinhuisje met paal rechts.
(Foto: Imperial War Museum)*

Op het Groesbeek Memorial staat als vermist vermeld: WATLING Stanley E., luitenant, 301782, B.E.M., 28 jaar, 19 september 1944, 156e Bataljon, The Parachute Regiment. Majoor R.L.J. Pott, toentertijd commandant van de A-Compagnie van het 156e Bn, verklaarde dat lt. Watling ten oosten van de Dreijensweg dodelijk werd getroffen. In 1992 werd de broche herkend door de weduwe van lt. Watling. Op 31 oktober van dat jaar verzocht ik de Commonwealth War Graves Commission te willen onderzoeken of de luitenant in graf 6.B.19 de vermiste Stanley E. Watling kon zijn. Op grond van de onderbouwde bewijsvoering werd begin december j.l. bekend dat er alle aanleiding is om aan te nemen dat dit juist is. Het was een grote verrassing dat begin januari van dit jaar vastgesteld kon worden dat op het graf reeds een nieuwe steen is geplaatst met bovenaan de inscriptie 'Believed to be'.

Mevrouw Watling toonde zich bijzonder dankbaar dat deze zaak tot een goed einde werd gebracht. 'Het is een grote troost nu te weten dat de dierbaarste persoon in mijn leven nu te midden van zijn vrienden rust', schreef zij. Dit bemoedigende resultaat werd bereikt door een nauwe samenwerking met de heren Gieling, H. Tiemens, W. Tiemens, Majoor Pott en H.L. Roëll.
(J.A. Hey)

Informatie gevraagd over lokatie van foto

Hoewel van de meeste foto's van de Slag om Arnhem bekend is waar ze zijn gemaakt, zijn er toch nog enkele waar we de lokatie niet van weten. De in deze Nieuwsbrief gepubliceerde foto werd gemaakt door de AFPU-fotograaf Smith op 19 september 1944. De foto toont het droppen van voorraden door Stirling bommenwerpers. Vermoedelijk heeft Smith deze foto gemaakt in het westelijke deel van Oosterbeek. Wie herkent de plaats waar deze foto is genomen of wie denkt een stukje informatie te kunnen geven? Alle reacties kunnen worden doorgegeven aan Geert Maassen, Gemeentearchief Renkum, telefoon 085-348303 (overdag) of 085-340142 ('s avonds).

Speciale herdenkingszegels verkrijgbaar

Ter gelegenheid van de 50e herdenking van Operatie Market Garden zal de Nederlandse Vereniging voor Erinnofilie een aantal herdenkingszegels uitgeven. Dit zijn geen postzegels maar echte 'herdenkingszegels'. Daarnaast geeft de vereniging nog enkele spe-

ciale herdenkingsenveloppen uit die zullen worden gefrankeerd met de Market Garden postzegel. Informatie over deze uitgaven en intekenformulieren kunt u krijgen bij het Airborne Museum, telefoon 085-337710.

Luitenant-ter-zee Wolters overleden

Op 8 april j.l. is, volgens de overlijdensadvertentie in NRC/Handelsblad, 'na een moeizame levensavond' gestorven Arnoldus Wolters, op de leeftijd van 81 jaar.

Wolters was na de Duitse inval in 1940 naar Groot Brittannië gevlucht. Op de eerste dag van Operatie Market Garden landde hij als luitenant-ter-zee 1e klasse Koninklijke Marine in een glider ten westen van Reijerskamp bij Wolfheze. Hij zou, als Militair Commissaris namens het Militair Gezag, assistent van de stadscommandant van Arnhem worden als de luchtlandingsoperatie was geslaagd.

Uiteindelijk fungeerde hij als tolk en ondervrager van krijgsgevangenen, en ook stelde hij de mate van betrouwbaarheid van burgers vast. Hij vergezelde divisie-arts Graeme Warrack naar Arnhem om met Duitsers de evacuatie van Britse gewonden te regelen. Een hachelijke taak als Nederlander.

Hij had vanuit Engeland een teddy-beer meegebracht als cadeau voor zijn in Nederland achtergebleven kind, overtuigd als hij was van de overwinning. Toen hij in de nacht van 25 september over de Rijn wist te ontsnappen, nam hij de beer maar weer mee.

Hij eindigde zijn loopbaan als hoofdcommissaris van politie in Rotterdam. Wolters bezocht het Airborne Museum o.a. bij de opening in 1978 en later. Het bescheiden verslag over zijn belevenissen in september 1944 berust in het archief van het museum.

(A.G.)

De Polen van Driel helpen het Airborne Museum

Sinds april 1993 loopt een actie waarbij de distributeur en de verkopers van het boek 'De Polen van Driel' gelden inzamelen ten behoeve van de renovatie van het Airborne Museum. Van elk verkocht exemplaar van deze publikatie wordt f 5,- beschikbaar gesteld voor het goede doel.

Per 1 januari j.l. waren 135 exemplaren verkocht, en mede gezien dat succes hebben de betrokkenen (onder meer de Oosterbeekse boekhandelaars Romijn en Meijer & Siegers, en onze vereniging) besloten voorlopig te blijven meewerken aan de actie. Tot het eind van dit jaar is het boek voor de verlaagde prijs van f 25,- te koop.

De 152 bladzijden tekst en foto's vertellen voornamelijk het verhaal van het aandeel van de soldaten van de 1e Poolse Onafhankelijke Parachutistenbrigade in de Slag om Arnhem. Degenen die het boek per post bij het Airborne Museum willen bestellen, dienen f 32,50 (inclusief verpakings- en portokosten) over te maken op giro 4184300 t.n.v. Stichting Airborne Museum te

Oosterbeek, onder vermelding van 'De Polen van Driel'.

Na 1 december a.s. is de prijs van dit door ons lid George F. Cholewczynski geschreven standaardwerk f 30,-.

Scholenproject in een nieuw jasje

De renovatie van het museum heeft vanzelfsprekend ook gevolgen voor de opzet van het scholenproject, dat al vele jaren door de Vereniging Vrienden voor het museum wordt verzorgd. In deze jaren zijn duizenden kinderen door middel van dit project voorlicht over de gebeurtenissen in 1944.

Het introductie-deel van het project is aangepast en zal op een nieuwe wijze aan de leerlingen worden aangeboden. Het is de bedoeling dat iedere klas of groep zich splitst in een aantal werkgroepen, die ieder een speciale opdracht krijgen. Op school wordt dit al voorbereid door middel van leesstukken. In het museum nemen de groepen dan de diorama's als startpunt voor hun bezoek omdat deze de realiteit het beste uitbeelden. Daarna worden de bij het onderwerp behorende delen van de collectie bezocht en door middel van opdrachten bestudeerd. De nieuwe video-films zullen hierbij ook een rol spelen. Hierna krijgen de leerlingen de tijd om het gehele museum te bekijken. Terug op school beschikt de leerkracht over een aantal groepen met verschillende kennis. Het is dan de bedoeling dat door onderlinge gesprekken de ervaringen worden uitgewisseld. De zo opgedane kennis kan dan worden gebruikt voor het eigenlijke werkstuk. Voor alle deelnemers stelt de vereniging een map beschikbaar met een zeer bijzondere luchtfoto van de Rijnbrug in Arnhem, genomen in november 1944. Omdat in dit jaar zeer veel scholen worden verwacht, heeft de vereniging 4000 van dergelijke mappen besteld. Dankzij een gul gebaar van onze drukker Linders-Adremo, krijgen we de 4000 fotovellen met foto's van de Slag om Arnhem cadeau!

Inmiddels hebben de eerste groepen zich reeds gemeld, waaronder waarschijnlijk een groep van ruim 1000 Engelse schoolkinderen die in juli komt. Hiervoor is een Engelse versie van het project beschikbaar. Tevens zal dit jaar een begin worden gemaakt met het ontvangen van leerlingen uit het speciale onderwijs.

Indien er onder u personen zijn die, vooral bij de grote Engelse groep, een helpende hand willen bieden, dan zijn zij van harte welkom en kunnen zij contact opnemen met C. van Roekel, telefoon 085-333261.

Onbekende soldaat

Onlangs maakte luitenant H. Jongen van de Graven dienst van de Koninklijke Landmacht bekend dat binnenkort de stoffelijke resten van een onbekende Britse militair zullen worden begraven op de Arnhem Oosterbeek War Cemetery. De resten waen in januari 1991 langs de Sonnenberglaan in Oosterbeek opgegraven, maar daarbij werd helaas geen schedel gevonden. Mede daardoor kon slechts worden vastgesteld dat het een soldaat van de Royal Engineers betreft.